

Abstrakt: Psychologické aspekty ovlivňující rozhodování soudců se zaměřením na civilní proces

Diplomová práce sa zaoberá kognitívnymi skresleniami ako psychologickými aspektami ovplyvňujúcimi rozhodovanie sudcu a ich dôsledkami na spravodlivosť v právnom systéme. Skúma prienik psychológie a práva, pričom ústrednou myšlienkou je hypotéza, že sudca nemôže byť absolútne spravodlivý či nestranný, ak je jeho rozhodovanie kontaminované týmito kognitívnymi skresleniami.

Zameriava sa na rozbor právnych podmienok, ktoré musí uchádzač o funkciu sudcu splniť pre to, aby bol do tejto funkcie menovaný, keďže výber vhodného sudcu je kritický pre naplnenie práva na spravodlivý proces. Rozoberá tiež náročnosť výkonu funkcie samotnej. Ďalej skúma právne princípy a procesné zásady, ktorými sa rozhodovanie sudcov musí riadiť, vysvetľuje a zdôrazňuje dôležitosť pochopenia úlohy sudcu v súdnom konaní.

Diplomová práca následne preniká do oblasti kognitívnej psychológie a predstavuje duálny systém myslenia po vzore Kahneman-Frederickovho modelu, rozdeľujúceho ľudskú myseľ na Systém 1 a Systém 2, prostredníctvom ktorého vysvetľuje ako kognitívne skreslenia môžu ovplyvňovať sudcovské rozhodovanie. Najčastejšie majú korene v intuícii, tá totiž vedie k uplatňovaniu mentálnych skratiek (heuristik) pri usudzovaní a rozhodovaní, čo vedie k systematickým chybám či kognitívnym skresleniam. Značný priestor je venovaný trom konkrétnym heuristikám vedúcim k vzniku kognitívnych skreslení, a to týmito: ukotvenie, reprezentatívnosť a spätný pohľad. Poskytuje podrobné vysvetlenie fungovania týchto heuristik a uvádza príklady zo sudcovského prostredia. Diplomová práca tiež predstavuje príklady rizikových procesných oblastí v rámci českého civilného procesu.

Diplomová práca sa taktiež venuje popisu a diskusii opatrení, ktoré by bolo vhodné zaviesť za účelom eliminácie či obmedzenia výskytu kognitívnych skreslení v sudcovskom rozhodovaní, pričom nosnou myšlienkou je, že sudcovia si musia byť v prvom rade vedomí existencie, rizík a dôsledkov vplyvu kognitívnych skreslení na ich rozhodovanie, aby mohli byť prijaté určité opatrenia. Navrhuje zavedenie vzdelávacieho tréningového programu pre budúcich sudcov, ktorý by mohol pomôcť posunúť české súdnictvo o krok bližšie k spravodlivej justícii. Okrem toho, sa zameriava tiež na možnosť využitia umelej inteligencie ako pomocníka a dodatočnú podporu pri rozhodovaní.

Kľúčové slová

sudcovské rozhodovanie, právne rozhodovanie, kognitívne skreslenia, heuristika kotvy, heuristika spätného pohľadu, heuristika reprezentatívnosti